

BIBLIO

Επιμέλεια:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΙΡΜΠΛΗ

Μαρία Μαυρικάκη, από τι «Εξαρτάται»;

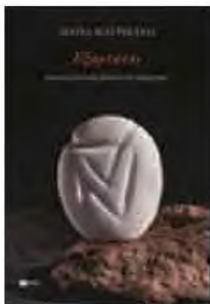
Μια συζήτηση με αφορμή το βιβλίο της «Εξαρτάται»

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Τισμάνει να έχεις στο στενό περιβάλλον σου έναν άνθρωπο παγιδευμένο στις ουσίες; Επτά διαφορετικές φωνές απαντούν, περιγράφοντας τα συναισθήματα που προκαλεί στους γύρω του ο Ακης, κεντρικός ήρωας του «Εξαρτάται» (εκδ. Πατάκη). Ο Ακης είναι ο χρίστος. Έφυγε. Δεν ήταν παιδί κακοποιημένο ή εγκαταλελειμμένο, δεν ήταν γόνος διαλυμένης οικογένειας, ούτε πλουσιόπαιδο που από την ευμάρεια οδηγήθηκε στην πλήξη. Ένα συνθησιμένο παιδί ήταν, από συνθησιμένους γονείς, σε μια συνθησιμένη αστική γειτονιά, μέχρι να κατακυλλήσει στις πρέζες και τα ψυχοτρόπα που του διέλυσαν τη ζωή του. Τη ζωή του, η τι ζωές πολλών καλύτερα; Στο «Εξαρτάται», η Μαρία Μαυρικάκη, εκτός από το χρονικό του Ακη, γράφει και για το πώς η εμπλοκή του με τα ναρκωτικά τσακίζει και τις ζωές αυτών που ζουν δίπλα στον Ακη. Ένα πρόθεμα, το συν, μετατρέπει την εξάρτηση σε συνεξάρτηση και αποτυπώνει τη γυμνή αλήθεια της κάθε πλευράς που υποφέρει και πονά εξίσου με τον χρίστη. Μια αφήγηση σκληρή αλλά και τρυφερή, αδυσώπητα αληθινή και λογοτεχνικά πετυχημένη, αφού η συγγραφέας μεταγράφει και μεταλλάσσει τα βιώματα των ηρώων σε ακριβή λογοτεχνία υψηλής ζέσης και τάσης.

Με λένε Μαρία Μαυρικάκη και έγραψα αυτό το βιβλίο επιθυμώντας να... Να αποδώσω λογοτεχνικά το βάρος της συνεξάρτησης, στολίζοντάς το με κομβέντες αγάπης, κίμπορ και ροκ μουσική. Δανείστηκα τη φωνή όλων διαλέγον να φροβούνται τη ζωή περισσότερο από τον θάνατο, και προσπάθησα να τους καταλάβω. Έδωσα φωνή σε όσους δεν παύουν να ελπίζουν ότι ο άνθρωπος τους θα βγει κάποτε από το λούκι, του συμπαραστέκονται και ζουν μια ισορροπημένη προσωπική ζωή. Αφίσα και τη δική μου φωνή να ακουστεί, γιατί η εξάρτηση και ο, τι άλλο κακό βρίσκει μια οικογένεια δεν είναι ντροπή. Είναι η ζωή. **Υπάρχει μια προσωπική εμπλοκή-εμπερία, που βασιστικές επάνω της, την επεξεργάστηκες μυθοπλαστικά και πάνω σε αυτές τις αναμνήσεις, ας τις πω, εστίασες το βιβλίο. Μπορώ, επομένως, να το αποκαλέσω (και memoir/ autofiction) ή δεν αποδέχεσαι τον όρο;** Ναι, θα το χαρακτηρίζα μαρτυρία, που συναντελούν πραγματικά και επινοημένα μέρη χωρίς να διακρίνονται. Κατά βάση όλα τα βιβλία έχουν το στοιχείο της μαρτυρίας, εφόσον η συγγραφέα τους προϋποθέτει τρία βασικά υλικά: φαντασία, προσωπικά βιώματα και βαθιά μελέτη. Η αναλογία των υλικών διαφέρει. **Πόσο η προσωπική, οικογενειακή σου ιστορία στο «Εξαρτάται» ταιριάζει με ανάλογες οικογενειακές ιστορίες, με τις οποίες ήρθες σε επαφή; Αναρωτιέμαι αν έχουν κάτι κοινό οι μοίρες όλων έχουν βιώσει ή βιώνουν περιστατικά με χρήστες ολόδικούς τους ανθρώπους, ή ο κάθε σταυρός-μαρτύριο είναι**

Μαρία Μαυρικάκη, «Εξαρτάται», εκδ. Πατάκη

εντελώς να εντελώς customised; Η πολυπλοκότητα της ζωής και της ψυχής είναι ασύλληπτη, πώς να κάνουμε γενικεύσεις; Κεντρικός πρόσωπο που υποκρύπτει σταδιακά σε κάποιο πάθος, ένας ήλιος αυτοφλεγόμενος και γύρω του γυρίζουν σαν δορυφόροι άλλα πρόσωπα, με πρώτα τα συγγενικά του, τα οποία επιμένουν να καθιζάνονται αν τι ζεσταίνονται από την παρουσία του. Οι αιτίες που οδηγούν σε αυτά τα μαρτύρια ποικίλλουν, η κάθε περίπτωση εξοτιμικεύεται, αλλά ο ψυχικός μηχανισμός, ο τρόπος αντίδρασης είναι κοινός.

Αναπόφευκτα, θα γυρίσω στο προηγούμενο σου βιβλίο, Ο Γιάννης Μπουτάρης, που ένα μέρος του βίου του κατάφερες τόσο όμορφα να το δέσεις και

να μας το παραδώσεις, πέρασε επίσης από χίλιους δαιμόνες με το αλκοόλ και την εξάρτηση. Ο Μπουτάρης είναι μια εξαιρετική περίπτωση, νομίζω ότι πέτυχε το ακατόρθωτο. Όταν τον ρωτούν τι ήταν αυτό που τον οδήγησε να απεξαρτηθεί και να μείνει μέσα στα κρασιά εδώ και τριανταένα χρόνια (προχθές είχε «γενέθλια») χωρίς να γίνει σταγόνια, απαντά: «Ήμουν συνεπής στο πρόγραμμα: αυτό με έσωσε». Από την άλλη, το να παραμένει κάποιος δέσμιος εσάει σε μια εξάρτηση ενώ του παρέχονται μέσα και στήριξη για να βγει, ίσως είναι και μια ασυνείδητη επιλογή του. Σίγουρα έχει να κάνει με το οικογενειακό μυθιστόρημα του καθενός, το ψυχικό του υπόστρωμα, με τα τραύματα και τους αποχωρισμούς που βίωσε ως παιδί, τα οποία είναι μέσα στη ζωή όλων μας αλλά ο καθένας τα επεξεργάζεται με διαφορετικό τρόπο και κρατά τη δική του στάση απέναντι στα βάσα-να που του τυχαίνουν.

Εμβάθυνε στις λέξεις συνεξάρτηση, συν-πόρευση, συν-ύπαρξη, συν-δρομή, συν-εισφορά. Τι πάει να πει ο άνθρωπος μου να υποφέρει, αλλά με έναν σχεδόν αμφίδρομο τρόπο-τρόμο μαζί του να συν-πάσχει και εγώ; Η συνεξάρτηση είναι βάρος αβάσταχτο, που συχνά το κρατούμε κρυφό και φέρεται από πάρα πολλούς ανθρώπους, χωρίς να υπάρχει πλήρης συνείδηση του τι ακριβώς συμβαίνει. Δεν ξέρω κάποιον που να συσπίνεται ως συνεξαρτημένος, ακόμα και ο ορθογράφος τη λέξη τη βγάζει λάθος. Ο άνθρωπος μας έχει μπλέξει σε κάποιο δίχτυ, ουσίες, αλκοόλ, τζογος ή ακόμα και μια οθόνη. Όταν συνεξαρτημένοι, συμπάσχουμε αλλά και προσπαθούμε με μανία να εξηγηθούμε τη συμπεριφορά του, τον πιέζουμε να γίνει καλά, νιώθουμε υπεύθυνοι να προλάβουμε κάθε υποτροπή του κι αγανακτούμε όταν μας λείπει ψέματα. Όσον καιρό νομίζουμε ότι βοηθάμε, αναρωτιόμαστε ασταμάτητα γιατί επιλέγει να κάνει κακό στον εαυτό του, ακόμα και να ρισκάρει τη ζωή του; Και περιμένουμε μια απάντηση που να ταιριάζει στη δική μας λογική, η οποία δεν φτάνει ποτέ, γιατί, πολύ απλά, ο εθισμένος έχει τη δική του θεώρηση. Στο μεταξύ, ζούμε ομαδικώς σε μια κόλαση, για κάτι μάλιστα που δεν επιλέξαμε. Δεν ακούγεται πολύ δίκαιο, η ζωή εξάλλου δεν είναι δίκαιο, ούτε εμείς θεοί να αντέχουμε τα πάντα. Πρέπει να το προσεγγίσουμε σαν αλήθεια, έτσι όπως μόνο οι ειδικοί της ψυχικής υγείας ξέρουν.

Πολλά κεφάλια αρχίζουν με παραθέματα στίχων της Οδύσσειας. Πρώτη σκέψη που κάνουν είναι το ταξίδι, η επιστροφή του ήρωα με χίλιες μύριες περιπέτειες και αντίδοτες στην Ιθάκη. Ισχύει, άσχετα αν ο δικός σου χαμένος στις θάλασσες του Οδυσσέα

δεν τα κατάφερε; Ο συμβολισμός της Οδύσσειας, αν και πολυχρησιμοποιημένος, παραμένει αζεπέραστος εδώ και χιλιετίες. Οι στίχοι που χρησιμοποίησα ως προμετωπίδα στα κεφάλαια του Ακη είναι τόσο χαρακτηριστικοί, που θα μπορούσαν να μιλήσουν για τους ήρωες του βιβλίου. Κι άλλοι, πολλοί ακόμη, π.χ. όταν ρίχνει το νηπιενθές στο κρασί η Ελένη και της λένε «μη βάλεις πολύ», όταν ο Πηλέμαχος ψάχνει τον πατέρα του στη Σπάρτη και νίνει κάτι που είναι «της κάθε συμφοράς η λησσοσύνη», και το καλύτερο που δεν χώρεσε, «έρχεται, λένε οϊθνητοί, το κακό από μας τους θεούς, κι όμως οι ίδιοι κι από φταίξιμο δικό τους πάσχουν και βασανίζονται». Δεν είναι μόνο το αφήγημα της Οδύσσειας, είναι και ο συγκλονιστικός ομηρικός λόγος, πολυσήμαντος σε κάθε στίχο για τον άνθρωπο και τις πολύ μεγάλες ταλαιπωρίες που τον περιμένουν.

Όταν περνάς από πιάτσες (γεμάτη με στανταράκια είναι η πόλη και τις ξέρουμε όλοι), σε στοιχειώνει η θεά; Ανακαλείς θυμάσαι, θυμώνεις (πάντα υποθέτω θα υπάρχει ένα τεράστιο γαμώτο), λυπάσαι, τι; Όταν διάβασε το «Εξαρτάται» ο Νότης Μαυρουδής, μεταξύ άλλων, μου έγραψε: «Μαρία, δεν γνωρίζω πολλά πράγματα περί του θέματος, αλλά είμαι περαστικός από πιάτσες και στέκια τέτοιων μαρτύρων και ομολογώ πως με αρρωσταίνουν». Οι ευαίσθητοι αρρωσταίνουν, άλλοι άνθρωποι αποφεύγουν την όποια επαφή και κάποιοι στρέφουν το κεφάλι σε να μη συμβαίνει τίποτα. Κανείς δεν μείνει ανεπηρέαστος από τη θεά των εξεθλωμένων κορμιών. Προσωπικά, διακατέχομαι από μεγάλη αναστάτωση κάθε φορά που τυχαίνει. Δυσκολεύομαι να το διαχειριστώ. Σκέφτομαι πως κάποιος στην ίδια στιγμή τους αναζητά, ανσυχνεί, και για δευτερόλεπτα ταυτίζομαι και θέλω να φωνάξω «τράβα σπίτι σου, σε περιμένουν». Μετά τρώβω έμενα η ζωή από το μαγκι, συνέχισα και απομακρύνομαι, εννοείται χωρίς να δώσω χρήματα.

«Το ακόρεστο του ελλειμματος, οι προσπαθήσεις θερραπειας, οι υποτροπές, η μελαγχολία, οι ανοχές, η συνχώρηση»: θα μπορούσες να μου πεις ποιος πονάει πιο πολύ; Αυτός που σου τάρει ή αυτός που τον παρακολουθούν ανήμποροι να τον βοηθήσουν; Τι μέτρο να βάλει κανείς στον ανθρώπινο πόνο; Συχνά υποφέρουμε από κάτι που ο άλλος βρίσκει ένα ουσιαστικό, είναι κι αυτή μια διαφορετικότητα που πρέπει να σεβόμαστε. Ο χρίστης πονά φανάτα πολύ, ασφυκτικά παγιδευμένος χωρίς να μπορεί να ελευθερωθεί. Οι άνθρωποι του, που παίρνουν τον ρόλο του σωτήρα δίκως καν να τους ζητηθεί, πονούν κι εκείνοι μαζί του, αλλά περισσότερο αγανακτούν, απελπίζονται που δεν πετυχαίνουν την «αποστολή» τους, κι αυτό μπερδεύει ακόμα περισσότερο τα πράγματα, μεγαλώνει την απόγνωση όλων.

Διάλεξες επτά φωνές. Ο χρίστης, η αδελφή, κάποιος φίλος, μερικοί στεγνοί, κάποιος άλλος επίσης βουτηγμένος στην πρέζα, μια ερωμένη και δυο γονείς. Εδώ, κατ' εμέ, είναι και ένα απο τα συν του βιβλίου, οπότε πολύ θα ήθελα να μου πεις συγγραφικά ποιες «φωνές» σε δυσκόλεψαν περισσότερο και ποιες έφταναν στο χαρτί πιο γάργορα από κάποιες άλλες; Η συγγραφή απαιτεί κόπο, ποτέ δεν είναι αβίαστη. Ακόμα κι ο, τι ρέει στον νο, στο χαρτί θέλει μαζέματα, αλλιώς θα κυθεί. Η κάθε φωνή του «Εξαρτάται» καταθέτει τις μνήμες της και χτίζει τα περιστατικά της ιστορίας και το πορτρέτο του κεντρικού ήρωα με τον δικό της τρόπο: ο γιατρός χρησιμοποιεί ορολογίες και εξεζητημένα ελληνικά, ο επαρκίτης τρώει τα φωνημένα, η συντροφορ δεν βάζει γλώσσα μέσα της, ο καθένας τους μιλά από τη σκοπιά του κι έχει το δικό του. Ο συγγραφέας οφείλει να τους το αποδώσει το δικό αυτό. Οι διαφορετικές εκφορές που χρησιμοποιεί (το επιχειρήσια και στα άλλα βιβλία μου, είναι η αγαπημένη μου άσκηση) συμμηκνώνουν τις διαφορετικές στάσεις ζωής. **Λ**

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ /
ΕΚΔΟΣΕΙΣ /
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ /
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ